

Виходити у Львові
жо два (крім неділі 1
гр. від. зв'ят.) о 5-й
годині по походу.

РЕДАКЦІЯ і
Адміністрація: улиця
Чарнецького ч. 10.

ШІСЬМА приймають ся
таки франковані.

РУКОПИСИ
збергаються лише на
окреме жадання і за зко-
женем оплати поштової.

РЕКЛАМАЦІЇ
незапечатані вільно від
оплати поштової.

НАРОДНА ЧАСОПІСЬ

Додаток до „Газети Львівської“.

Вісти політичні.

До ситуації. — Угорська криза. — Міністер
Вайсірхнер про торговельні договори. — Кабі-
нетна криза в Італії.

Вчера конферував презес польського Кола
др. Гломбінський з бар. Бінертом, пояснюючи
сму становище славянської опозиції. Бар. Бі-
нерт заявив, що виключає рішучо всі справи
заграницької подіїки в під нарад. Вечером др.
Гломбінський реферував в славянській Унії
о ході конференції з п. президентом міністрів.
Повне засідане Унії відбудеться нині.

Вибонний комітет чеського людового і по-
ступового сторонництва відбув вчера нараду,
по котрій видано такий комунікат: „По звітах
послів Буліна, Слями, Странского заслідаризо-
вано ся з дотеперішнім становищем членів пар-
тії в парламенті а особливо на остре поборю-
ванні теперішнього правительства в парламенті
представниками партії в парламентарній комі-
сії чеського клубу. Послів візвано, щоби они
втратили на дотеперішнім становищі та за-
держали дотеперішну тактику“.

Чеські днівники оцінюють положення ве-

ликою зневірою. „Narod. Listy“ вказують, що
славянська Унія виводила бюджетову провізо-
рию в обструкції, щоби не стягнути на себе
докору спинування днівного порядку. Тепер
ніхто не може чіпати ся того викрутута, а рі-
шення славянської Унії дає польському Колу на-
году до заяви про потребу зміни системи пра-
вительственої. Коло польське віяло на себе
великий тягар, котрий ще збільшується заявою
славянської Унії, по котрій вже нема перепон
до нарад буджетових і одвічальність не спа-
дає тепер на славянську Унію. Дальше уложені
відносин в державі раді залежиме вже від
інших чинників, нехай отже они зайдуть ста-
новище супротив славянської Унії.

„Korresp. Zentrum“ впевнює, що положення
не тільки не справилося, але погіршилося
передовсім наслідком різниці в поглядах по-
серед самої славянської Унії, а також задля
суперечності між Унією і Німцями. В слав.
Унії др. Крамарж бажав би накинута урядни-
чий кабінет на один рік. То викликало в Унії
велике роздратовання. Також др. Странский про-
мовляє за урядничим кабінетом, але сталим.
Оба ті посли бажають усунути міністрів земля-
ків, до котрих також Німці утратили довіру.
Німці бажають перевести обнову кабінету аж
по ухваленню бюджету, а тоді хотять мати мі-

ністерство позапарламентарне. Поляки не за-
являють ся аж за одним аж за другим.

Вчера відбулося в Чернівцях торжество
відкриття нового будинку торгово-промис-
лової палати. В часі торжества міністер тор-
говлі др. Вайсірхнер виголосив бесіду, в якій
вказав на то, що відновлення торгового
договору з Румунією вскорі послідує. Бесідник
понімав того, що говорить на найдальшім відході
монархії, наскільки, що теперішній епохи
діє до Відня. Нехай парламент пригадав
себі свої обов'язки і без взагляду на дрібні
спори зайде ся перед усім подаючи
великих економічних інтересів, які входять
в гру. Нехай парламент пам'ятає, які поступи
роблять інші народи в здобуванні світових
торгів. Борба, яка вибухла в Англії, має істо-
ричне і економічне значення для цілого світу,
а для цілої Європи її наслідки дуже важливі.
Отже треба супротив того також парламентові
пригадати, що єсть его обов'язком позагодити
справу торговельних договорів в інтересі роз-
витку цілої держави. — Вкінці др. Вайсірх-
нер подав до відомості відзначення, які цісар
надав з нагоди покінчення будови палати.

Neues Budapest. Abendblt. оголосив розмову
з одним двірським достойником, котрий заявив,
що цісар Гадас, що у ловій угоді, по котрій

10)

Смерть і гроби.

Культурно-природописна розвідка.

Написав К. Ка.

(Дальше).

Не маловажною характеристикою самоубийства є та обставина, що число самоубийств в 19 столітті майже у всіх європейських державах значно збільшилося. Найдальше під сим заглядом сягають числа подані Лявассером для Франції. З них показується, що від 1826 до 1830 р. було пересічно 1827 самоубийств на рік, або 5 на 100.000 жителів, але в році 1889 було вже аж 8180, або 21 на 100.000, отже більше як чотири рази тільки, що давніше. Се в'являється десь ся тим пояснити, що в новіших часах борба о збереженні стас щораз трудніша, заважає і беззглядніша, а люди виявляють залежниць і телеграфів та телефонів, жмуть так сказати би скорішими темпом, що незвичайно роздразнюють нерви і робить чоловіка вражливішим на всілякі неудачі в його заходах і намірах.

Коли так придвижимося дійшовши всім зовнішнім обставинам, серед яких настають самоубийства, коли дальше возьмемо їй то на увагу, що в людех існує всякої культури і цивілізації лишається ще споро звірськості, котра іноді проявляється в нім в так разічний

способ, що аж робить з него убийника; коли наконець припустимо їй то, що всілкі зовнішні обставини впливають так на чоловіка, що він вкликається в їхні якісі близьше нам не званими змінами: то мусимо остаточно прийти до того погляду, що самоубийство не єсть нічим іншим, як лише коробливим проявом, вкликанням якимось доказливішим нам не званими змінами в людськім організмі, котрі знову розбуджують в нім укриті саїди давній звірськості і звертають їх також против себе самого, значить ся, роблять в чоловіка самоубийника.

Того рода коробливі прояви стрічкою навіть у звірят, а виходячи із сего погляду, можна би навіть і у звірят говорити о самоубийстві, чого однак у них, зовсім розумно, не робимо і називаємо то лише коробливим проявом. Звісно преці загально, що деякі звіріта не можуть видергати в інколи і гинуть, хоч нам вдається, що ми діаметрально відмінно від сего вигоду, всі усіляка для удержання їх життя. Зловлені птички, замілена в клітці, сидить засумована, здувшись на собі піре і не рушить поживи, хоч нам вдається, що ми єї годуємо самими присмаками, не це водички, хоч ми їй під сан дзюбок тякаємо. Нема її сумніву, що в такій птиці, позбавленій малого свободи, настало якась така зміна, котра не дає їй жити; она морить ся голodom і гине, як той арештант, що заморив ся голодівкою, але мимо того ми же говоримо о самоубийстві птиці, лише уважаємо то за коробливий стан, вкликаній змінами обставинами, котрий наконець смерть спричиняє. Подібно масив річ і з ділкими малпами, котрі в інволю-

не можуть довго жити, не хотять нічого єсти і остаточно гинуть.

Виходачи з тієї точки погляду — а лише в такий спосіб можна пояснити себі в'явлене самоубийства в людськім роді — треба самоубийника уважати лише за чоловіка непрасильного, для котрого обставини життя так зложилися, що викликали в нім такі зміни, котрі заставили его на себе самого руку належити і від собі скоротити. Чи виноватий самоубийник тому, що не був в силі недопустити в собі до тих змін? Суспільність наша не сягає глубше, бере ту річ поверховно і каже, що винен. Коли же так, то виноватого треба покарати і самоубийникові відмінлюють такого похорону як другим; єго уважають за недостойного спочинти на тій самій землі, де спочивають і другі, лише визначають місце здалека від всіх. Непрасильного що й по смерті виключує від себе тата суспільність, котра за життя не то не подбала про непрасильного, але може що й сама смерть єго спричинила. Але в другої стороні і таке поступуване з самоубийниками має свій зваженість. Кара за провину визнається не лише на то, щоби злім за зло відплатити, але щоби відстражити що й другий від такої самої провини. Що такий спосіб привчання людей до доброго не завсіди веде до цілі, се звісно загально.

А тепер придвижимося тим способом, якими самоубийники смерть собі роблять. Для прикладу возьмімо знову пруську статистику і рік 1907 коли то в цілім пруським королівстві згинуло від самоубийства 7643 люді.

коаліція прийшла на Угорщині до правління, що не довершено і перед довершем тих усlovій не може бути бесіди о зміні кабінету. Того самого погляду має бути також наслідник престола.

Президент італійських міністрів Джолітті має вже третій раз покинуті то становище. Вже в літі предвиджувано упадок його кабінету з причини предложення договорів о мореплавстві, але Джолітті відчув в одній хвили небезпечності для себе і відмовивши наради, перевів нові переговори і добився користійших договорів та в той спосіб витрив оружие з рук опозиції. Тепер же виступив він з проектом податковим, котрий вправді викликав кабінетну кризу, але проект той має житися силу. Засада нового проекту полягає на обтяженню заможнійших верств, а по-лекши для біднійших. Заповіджені реформи викликали недоволення інтересованих кругів і Джолітті рішився уступити. Після доносень з Риму полагоджене кризи стрічач великої перепони. Опозиційні сторонництва не мають спільної програми, аби створити одноцільний кабінет. Джолітті вказав королеві Соняїні, одного з найважливіших італійських політиків, котрий в'умів би утворити нове правительство. Король згодився з предложением Джолітті і як доносять з Риму, утворене кабінету Соняїні єдине майже забезпечене.

Н О В И Н К И.

Львів, дня 8 грудня 1909.

— Іменування. Є. В. Цісар іменував старшого комісара будівництва землемісць державних і приватного наук технічних, Кар. Вонторка надзвичайним професором будови доріг і землемісць в львівській політехніці у Львові. — П. Міністер справедливості іменував кандидата нотаріального Адама Важного потарем в Жабю.

— Нові крилощани. Є. В. Цісар іменував гр. кат. пароха в Балинцах с. Тита Войнаровського громізальним крилощанином, а пароха і декана в Підгайцах о. Івана Токара почетним крилощанином гр. кат. митроп. кафедри у Львові.

— Г. Е. ВНр. Митрополит Шептицький перебуває від двох неділь в Римі. Д. 27 надолиста мав він дозвіл, маже цілодобову авдієнцію у Є. Свят. Папи. Віреось. Владика має побуди в Римі до нині, дня 7 с. м., а відтак поїде до Язлів'я на пострижини своєї сестри Софії гр. Шембеківної із Семениць в Познанській, котра вступила до чина Монахинь Непорочного Зачат. Преч. Діви.

— Прив. руска учит. жіньська семінарія в Станиславові. П. Міністер просить рескриптом з дня 30 жовтня с. р. ч. 40.102 уділив Інституту СС. Василіянок „Марія“ в Станиславові дозволу на отворене приватної учительські жіньської семінарії в руською викладовою мовою в Станиславові. Тим самим рескриптом дозволив п. Міністер, щоби управу тої семінарії обінав п. Михайліо Вашкевич, професор І польської гімназії в Станиславові.

— 3 Карлова пишуть вам: Дня 4 с. м. в

день Введення Пр. Д. відбулося в Карлові снатинського повіта торжественне благословене новозбудованої, мурованої церкви при вистрілах в моздірів. Благословення довершив місцевий парох Вп. о. І. Куряк в припоручення Преосв. Владики станиці-славівського. Церков в величаву на цілу Галичину з 5 копулами і годинником після плану п. В. Нагірного, будував п. Михайліо Комарницький, концепціонуваний будівничий в Лежайську. Церков разом з площею коштувала 94.000 К. Звернути треба увагу на то, що церков вибудувано без конкуренції. Парох застав в 1884 р. капіталу 14.000 К і орудував тими грішами через 25 літ душпастирства дорогою позичок і точного стягання капіталу та відсотків так, що довів до 64.000 К, а решту зложили парохіані добровільно по 100, 200, 400 і 1000 К. Крім того через 18 поспідників літ скарбона церковна оплачувала дяка, паламаря і наряду будинків парохіальних. Коли хтось буде трудитися в якім-небудь напрямі так само як Вп. о. Куряк, то буде певно тішитися добром і сьвітлим успіхом.

— Неважкі сліди Андрієго? З Монтріль в Канаді, в північній Америці, доносять: Один з католицьких місіонерів на далекій півночі провідомив свого єпископа, що стрілився на далекій півночі Канада в деякими Ескімосами, з оповіданням котрих здається виходити, що бальбою Андрієго, котрий свого часу пустився був бальном до бігуна, впав в тамошніх сторонах на землю. Ескімоси розповідають, що перед роками впала була в воздуха біла хата з двома білими людьми. Люди ті живилися мясом з ренів і небавком повімали. З „білого дому“ поробили собі Ескімоси рід накриття на свої линви.

— Перші загальні збори філії „Сільського Господаря“ в Щирці відбудуться дні 14 грудня с. р. в сади Тов. Каси задаткової. Початок о годині 11 в полуночі. Усіх съвідомих селян, Вп. съвіщеньство і інтелігенцію щирецького повіта запрошую до участі в зборах ім. членів основателів а заразом повідомляю загал, що до тепер вписано на листу членів 62. З рефератами запрошенні Вп. др. Григорій Величко, о. пос. Ст. Оникієвич і о. пос. Йосиф Фолис. — Володимир Могильницький.

— Огії. Дні 2 грудня вибух в Янові над Стриєм вночі о 2 год. огонь в тамошнім уряді почтовім. З причини страшного вибуху, який звіявся був тої ночі огонь розширився дуже скоро і знищив в одній хвилиці ціле уряджене бюро, частину грошей і марок почтових. Тамошній поштмайстер разом з родиною ледві уйшов смерті. Ціле вго майно, движимості і одіж сталися жертвою полуміни. З причини браку поміщені для уряду почтового перенесено поки що всієї агенції до уряду поштового в Турці над Стриєм. — З Огіїї наспіла вість, що там вечером дня 5 с. м. вибух грізний огонь в саїї середній міста і знищив б домів. З причини сильного вітру грозила цілому місту велика небезпечність.

— Забобоність у Львові. Львів росте, в кождім дні стає щораз більший, і школі в нім всіляких немало, але мімо того темнота і забобоність в нім ще не перенеслися, як ось доказує слідуючий факт. В суботу позісилася на поді в реальноті при ул. Кадетській ч. 6 якесь жінка. Коли о тім в сусідстві розійшлася чутка, збіглося зараз множество людей і в мить розкупили від сторожа, котрий висільницю відтав, по куснику шнур, на котрім тога жінка повісила ся, бо вірять в то, що „шнур висільца приносить щастя“. Аж коли шнур розкуплено, замкнено під і завіза-но стацію ратункову.

— Дрібні вісти. В академії ветеринарії у Львові записалося в сім піврічці: на I. рік 27 слухачів, на II. рік 35, на III. рік 31, а на IV. рік 19 слухачів. Разом всіх в 112 слухачів. Між ними є: 68 Поляків (6 майсеевого іспові), 17 Чехів, 15 Русинів, 6 жидівської народності, 5 Хорватів і 1 Болгарин — Головою тернопільського „Бояна“ вибрано п. Ізидора Мідловського, містоголовою п. Марію Солтисову, дірігентом п. Ом. Терлецького, а заступником дірігента п. Івана Левицького. — На памятник Шевченка в Київі зложено до каси управи подільського губернського земства протягом останніх двох тижнів 775 карб. 66 коп. Всього вібрано там 21.942 карб. 84 коп. — В Чернівцях почала виходити нова часопис для хліборобів „Народний Голос“. Вже з'явилось перше число і обвінчане 32 сторін друку та

Спосіб самоубивства зависить головно від суспільного становища самоубийника, від поля по частині й від пори року. Розуміється, що наведені тут числа з прускої статистики не можуть бути міроздайні для всіх країв і народів; але що люди остаточною всюди людьми, то наведені тут числа можуть і для інших країв мати значення бодай в приближенні. Огже показується, що в загаданій роді найбільше людів відбравало собі життя через повішання, бо аж 3195 мужчин і 670 жінок, а в того знов видно, що найбільше вішався мужчин. На другому місці що до мужчин стоять самоубивства через застрілення (1075 мужчин і 51 жінок). В значно більшій мірі роблять собі жінки смерть через утоплення в загаданій році утопилося 510 жінок і 674 мужчин. Від отровин вгинуло 286 мужчин і 290 жінок, отже майже зовсім рівне число; з того отріялося лігою 270 осіб (129 мужчин, 141 жінок) а троєчками газами 52 осіб (30 мужчин, 22 жінок). Смерть через роз'їхане вибрало собі 128 мужчин і 30 жінок; через підрізане горла 78 мужчин, 21 жінок; кинулося з висоти 69 мужчин і аж 2089 жінок; підрізали собі жили 19 мужчин і 10 жінок; пробилися ножем 17 мужчин і 1 жінка. Задушеням, котрого жінки очевидно бояться ся, відобрали собі життя лише самі мужчины числом 6 а наконець розпорекам черева зробили собі смерть одини мужчины і дві жінки.

Позаяк спосіб життя людів і їх звання можуть мати важливий вплив на їх наслін до самоубивства, то годить придивитися, як діляться ся самоубийники після свого звання. В 1906 р. було в Прусах 5584 самоубийників; з них 927 немало ніякого звання а деякі з них жили в домах убогих; 507 були із звання купецького; 457 були зарібники і робітники (не сільські); 449 належали до звання рільничого (але не сільська челядь і не зарібники та робітники); 412 із звання будівничих і 384 сільських наймитів. В тім самім часі було 1714 самоубийниць а з них 545 без звання, 206 служниць (не сільських), 125 належали до звання рільничого, 114 із звання купецького а 107 що вживалися виробом одяжі, чищенем і пранем.

Під взглядом стану родинного припадало в Прусах в 1906 р. найбільше самоубивства на одружених а то 2839 чоловіків і 690 жінок;

по сих слідували 1790 кавалерів і 596 дівчат, всі вище 15 літ віку; на відвідів припало 715, на вдовиць 374; на розведеніх мужчин 53, на розведеніх жінках 17. Після Діркгайма було у Франції в 1889 і 1891 р. 25.000 самоубивств; з того припадало між мужчинами найбільше на неженатих, менше на відвідів а найменше на женатих. Подібно було також і з самоубийницями: найменше відбирали собі життя віддані жінки, але зато погибли від самоубивства більше вдовиць як дівчат.

Наконець треба ще придивитися, як розкладається число самоубивств на поодинокі европейські краї, розуміється, о скілько під сумнівом суть докладні дати. Коли вզимаємо на увагу самоубивства доконані в роках 1896 до 1900, то показується, що рапуючи на кождих 100.000 душ припадає найбільше число самоубивниців на Францію, бо аж звиш 23. Відтак слідує Швейцарія (звиш 22), Данія (22), Німеччина (20); дальше йдуть: Велика Британія 18 (з того припадає на саму Англію 9), на Шотландію 6, на Ірландію 3; Японія (18), Угорщина (16), Австрія (16), Швеція (15), Бельгія (12), Італія (6) і наконець Норвегія, в котрій в тім часі було найменше самоубивників, близько 5.

При поділі країв з великим, середнім і малим числом самоубивств зачисляється до найвищої класи тоті краї, в котрих в поспільні десятці літ, від 1891 до 1900 було на 100.000 жителів більше як 16 случаїв самоубивства. Для того Австрія належить ще до країв з малим числом убивств, але вже Угорщина до країв з великим, Німеччина з дуже великим а Франція з найбільшим числом самоубивників.

З позаєвропейських країв єсть Хіна тим краєм, де самоубивства бувають найчастіші, ба так часто, що сей Хіна можна справедливо назвати краєм самоубивників. В Хіні бідний і богатий відбирає собі життя. Хінесь видно не прикладає ніякої вартості до життя. Задля малої дрібнички пращає ся він з сим съвітом і переносить ся на другий. Та байдужність для життя у Хінів проявляється ще й тим, що нічо лекшого як знайти заступника, котрий би замість когось дав собі голову в'друбати, розуміється за добру заплату.

(Дальше буде).

Ц. к. уприв. га лицкий акційний

БАНК ГІПОТЕЧНИЙ у Львові.

Філії: в Кракові, Чернівцях, Тернополі. — Експозитури: в Станиславові,
Підволочисках, Новоселици.

КОНТОРА ВІМІНИ

купує і продає всякі вартістні папери і монети по найдоклад-
нійшім дневнім курсі, не числячи ніякої провізії.

Біржеві замовлення

виконує ся під найстримливішими умовами і
уділяє ся всіх інформацій що-до ценої і
користності

льокациї капіталів.

ВСЯКІ КУПОНИ

і вильосовані цінні папери виплачує
ся без потречення провізії і коштів.

БЕЗПЛАТНЕ ПЕРЕГЛЯДАННЯ

чисел льосів і інших паперів підлягаю-
чих льосованню.

■ Надто заведено на взір загорничих інституцій так звані

Сховкові депозити (Safe Deposits).

За додатою 50 до 70 К річно депозитар одержує в сталевій панцирній касі сковородку до виключного
уеждання і під власним ключем, де безпечно а дискретно може переховати своє майно або важні документи.
В тім напрямі можливий банк гіпотечний як найдальше ідучі зарядження.

Прилиси дотично сего рода депозитів можна одержати безплатно в депозитовім відділі.

ОБЕЗПЕЧЕНЕ ЛЬОСІВ

перед стратою з причини ви-
льосовання.

Депозитовий відділ

приймає вкладки і виплачує
задатки на біжучий рахунок,
бере до переховання цінні па-
пери і уділяє на них за-
датки.